

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

FRAMÅT

Pris
om 3 50 om
per år.

Tidskrift
Utgifven af Göteborgs Kvinnoförening.

N:o 12.

1886.

1:sta årg.

J. A. Wettergren & Co.,
GÖTEBORG,

rekommendera sitt stora, rikt sorterade lager af engelska, franska
och tyska Mode- och Manufakturvaror såsom

Klädningsstyger,

svarta och kulörta **Sidentyger, Möbel- och Gardintyger,**
Sorgtyger i alla moderna genres,

äfven äkta fransk **Svart Merinos,**
af erkänt bästa fabrikat till dagens lägsta priser.

☞ Profver sändas på begäran till landsorten franko. ☞

Kappmagasinet

erbjuder under hela året det största och rikhaltigaste urval af det nyaste i

Jaquetter, Paletåer, Dolmaner och Regnkappor,
allt till de billigaste priser i förhållande till varornas godhet.

J. A. Wettergren & Co.

GÖTEBORG

Distribueras af
WETTERGREN & KERBER.

1886.

Tryckt å
D. F. BONNIERS BOKTRYCKERI.

Sveriges fullständigaste
affär i

Ullgarn, Tricotage och Tappisseri

med tillhörande egen fabri-
kation, sysselsättande om-
kring 500 arbetare.

Schatteringsfärgeri för Ullgarn.

Årets produktion 600,000 R .
Smutfri och arsenikfri färgning garanteras.
Såsom innebörd häraf finnes ofvanstående
skyddstämpel vidfäst hvarje härfva.

Strumpsticknings- Maskiner

af mest erkända fabrikat.

Vår omsättning under året circa 200
stycken. Ägandet af dylik maskin lemnar
ett säkert lefvebröd och oberoende.

Aug. Johansson Mark & Co.,
Göteborg.

LAGER

af såväl de mest elegan-
ta som billigaste
Manufaktur- Mode- och
Hvitvaror,

Sybehörs och Garnérar-
tiklar, Dame- och Barn-
hattar, Barnkläder,
Tricotvaror, Bijouterier
och Galanteri-varor
m. m. m. m. hos

L. Kaiser & Co.,

Kyrkogatan 36. Korsgatan 12.
Filial:
43. Södra Hamngatan 43.

Alfred Agrell,

Kyrkogatan n:o 28,

midtför Domkyrkan,

Försäljer alla sorters **Strump-** och
Stickgarner samt **Tricotvaror**, så-
som **Strumpor**, **Tröjor**, **Kalsonger**
af **hellylle**, halfylle, bomull och silke,
för **Damer**, **Herrar** och **Barn**, **Dame-**
västar, **Damekoftor**, **Underkjolar**,
Tricotdräkter för gossar och flic-
kor, **Normalunderkläder**, **Tricotlit**,
Maggördlar, **Vantar**, m. m.

OBS! Egen tricottillverkning.

Billigaste priser

hos

Alfred Agrell,

Kyrkogatan n:r 28,

midtför Domkyrkan.

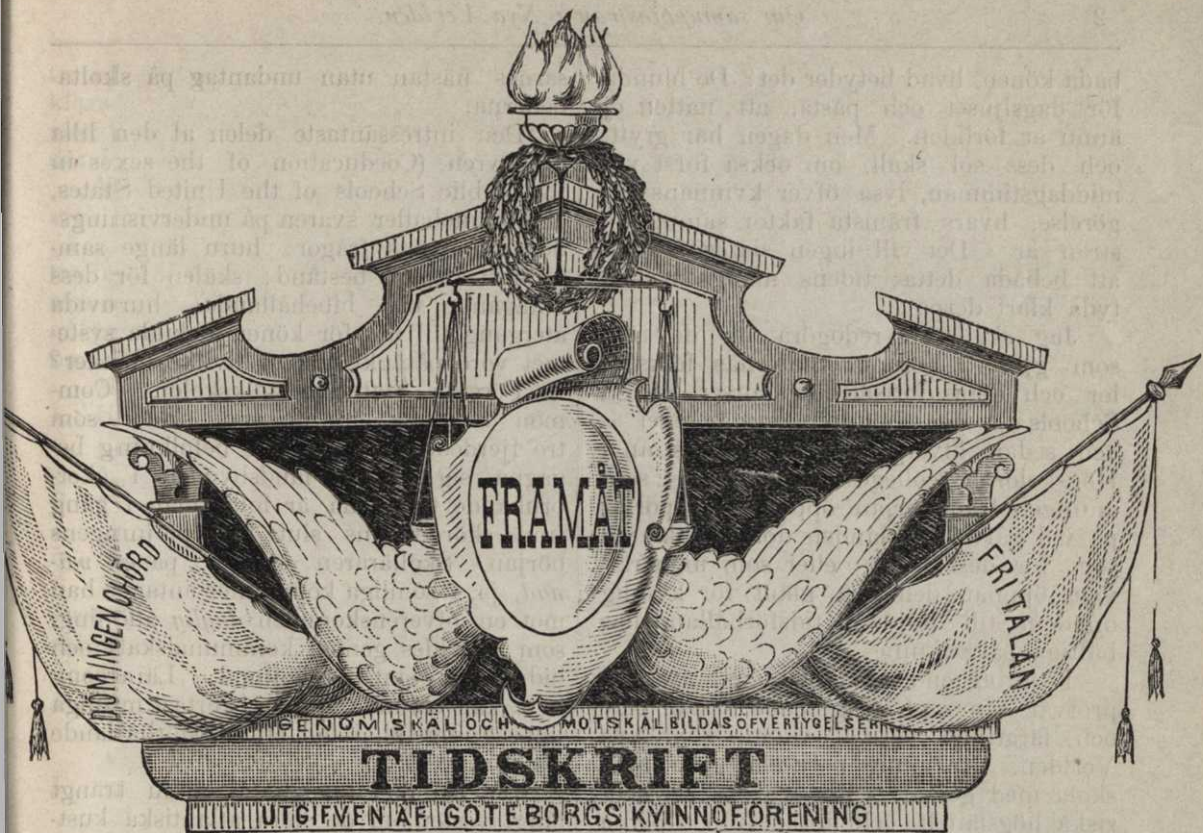
Wickman & Stillström.

Speceri, Vin- & Diversehandel,
Göteborg,

23. Kyrkogatan 23.

Filialaffär:

S. Victoriagatan 8.

N:o 12.

15 Juni.

1886.

Första årgången.

Från Amerika.

Bref till *Framåt*

af

C. Gohl.

Alleghany City, Juni 1886.

Om samuppföstran i Nya Verlden.

För det konservativa partiet i Gamla Verlden har samuppföstran hittills framstått som en samhällsvådlig, naturvidrig nutidsidé, hvars förverkligande i Nya Verlden åsetts med misstänksam nyfikenhet, och hvars lyckliga resultat hänskjutits till den i profetian utlofvade tiden, då lam och lejon skola dväljas tillsammans i allsköns endragt och oskuld.

Eget nog fördömes samuppföstran nästan uteslutande af personer, som aldrig pröfvat dess verkningar och sålunda ej ha någon erfarenhet att åberopa. Helt annorlunda låter det från motsatta lägret bland personer, som, stödjande sig på rik erfarenhet som lärare eller lärjungar i anstalter, der samuppföstran är grundprincipen, äro berättigade att afgifva sitt omdöme i denna brännande nutidsfråga. De lärde amerikanske professorer och de nistiske folkskollärare, som i tretio år pröfvat på samuppföstran i sina klasser, erkänna med öfvertygelse, att de icke ville undvara dess stimulerande kraft, dess i alla afseenden helsosamma inflytande, och att återgången till det afskilda klostersystemet i skolan skulle för en pedagog vara en lika känbar pröfning, som förlusten af den ena handen skulle vara för en arbetare. Om samuppföstran och den dermed förknippade högre kvinnobildningen också hänas af tanklösa personer af

båda könen, hvad betyder det? De blunda för dagsljuset och påstå, att natten ej ännu är förliden. Men dagen har grytt, och dess sol skall, om också först vid middagstimman, lysa öfver kvinnans frigörelse, hvars främsta faktor samuppföstran är. Det vill ingen siaregåfva till att bebåda detta; tidens många tecken tyda klart derpå.

Jag skall nu redogöra för de rön, som gjorts i Förenta Staternas folkskolor och deras fortsättningskurser, »High Schools» — der samuppföstran är regel — och sedan öfvergå till samuppföstran i Högskolorna, »colleges & universities«, som antingen från början öppnat sina portar på vid gafvel för landets döttrar, lika väl som för dess söner, eller som motsträfvigt öppnat dem på glänt för kvinlig ungdom till följd af tidsförhållandenas häftiga påtryckning.

I förbigående må nämnas, att jag pröfvat samuppföstran både såsom elev och lärarinna, i såväl Gamla som Nya Verlden. Hela min barndom gick jag i skola med gossar. Det var på schweitziska högslätten, och luften från Alperna är ej friskare och renare än vårt skollif var, sådant det står för mig i minnet. Gossar och flickor läste, lekte och gymnastiserade tillsammans, men då gossarne läste algebra och geometri, fingo vi flickor sticka och stoppa strumpor, klippa till och sy våra bröders skjortor. Det var hela skillnaden i vår uppföstran från sju till sextonde året.

För ett par år sedan ingingo från flera europeiska länder officiella förfrågningar till undervisningsdepartementet i Washington (Bureau of Education), angående samuppföstran i Förenta Staternas folkskolor och högre läroanstalter. För att tillmötesgå det af utlandet visade intresset för saken utfärdades cirkulärer till styresmännen för folkskolorna i de olika staterna, och de ingångna svaren ordnades kategoriskt och offentliggjordes, åtföljda af statistiska tabeller på de olika orternas folkmängd, lärjungarnes antal, skolålder etc. Statistiken visar sålunda, att samuppföstran är regeln, och att de blandade skolornas antal förhåller sig till separatskolorna som 10:1.

Skolåldern inbegriper åren mellan 5 och 21. Flickornas antal öfverstiger gos-

sarnes nästan utan undantag på skoltabellerna.

Den intressantaste delen af den lilla brochyren (Coeducation of the sexes in the Public Schools of the United States, 1883) innehåller svaren på undervisningsdepartementets frågor: huru länge samuppföstran egt bestånd; skälen för dess antagande och bibehållande; huruvida återgång till det för könen afskilda systemet vore påtänkt och af hvilka orsaker?

Förenta Staternas folkskolor, »Common Schools», äro de enda skolor, som tre fjerdedelar af landets befolkning begagna sig af. På landsbygden i åkerbrukande trakterna är folkskolan i gång från skördetidens slut till plöjningens början. Skolläraren »städjes» på *en månad*, ja, i so ml i ga kommuner antages han mot en öfverenskommen *daglig* aflöning, som bestrides genom kommunalskatt och bidrag ur statens skolfond. Lärareombyte kan sålunda ske på kortast möjliga uppsägningstid, i fall ett missförhållande skulle uppstå.

Då ståndsskilnaden ej ännu trängt långt vester om de stora atlantiska kuststäderna och, till namnet åtminstone, alls icke fins i Amerika, så mötas i folkskolan fattiga och rika mäns barn, gossar och flickor af alla åldrar, utan åtskilnad. De täfla med hvarandra under lästimmarna och leka med hvarandra utom skolan, då näfrätten nog skulle råda, om ej flickornas närvaro hade ett mildrande, hyfsande inflytande, medan flickorna sjelfva i manliga kamraters sällskap blifva raskare och räddas från pjunk och sjäpigbet. Så uppväxa de som en stor syskonskara till unga män och kvinnor, hålla efter hvarandra, känna hvarandra grundligt och hysa aktning för hvarandra. Anmärkas bör, att hemmets inflytande, den upphöjda, sedliga och religiösa ståndpunkt, som de amerikanska mindre samhällena på landsbygden förete, och det enkla lefnadssättet äro skolans bästa bundsförvänder, bidragande i hög grad till barnens sunda, otvungna utveckling. Samuppföstran i dessa samhällen är en lika gammal inrättning som sjelfva skolan. Dess bepröfvade goda resultat kan i någon mån äfven tillskrifvas religionsfriheten och den deraf sig härledande fördragssamheten mellan medlemmar af olika

trossamfund. »Last, but not least» förklaras samuppfostrens blomstrande tillstånd genom den i Amerika allmänt rådande *vördraden för kvinnan*.

Vi få nu höra, hvilka skäl uppgifvas som hufvudsakliga i de svar, som ingått på undervisningsdepartementets frågor, beträffande de särskilda rön man gjort vid samuppfostren. 285 skolföreståndare uppgåfvor ett, två eller flera skäl, hvarför de ha samuppfostren i sina skolor.

Metoden ansågs:

1. Hushållsaktig	af 101
2. Förenlig med gammal sed och lagenlig	» 81
3. Bekvämlig	» 78
4. Opartisk	» 14
5. Naturenlig	» 59
6. Förädlade	« 158

Dessa olika skäl styrkas på mångfaldiga sätt från olika delar af Förenta Staterna.

T. ex.:

1. Samuppfostren är *hushållsaktig*: Den för gossar och flickor afskilda undervisningen fordrar nästan dubbelt så mycket lärare, byggnader och materiel. Kostnaderna under samuppfostren reduceras till nära nog hälften, hvarigenom tillgångarne för folkundervisningen användas på förständigaste sätt.

2. Samuppfostren tryggas af gammal *sedvänja*. Den är i många stater lagligt påbjuden. Skolorna ha varit blandade i mannaminne och derutöfver, och ändring har aldrig kommit i fråga, då det bestående systemet varit i allo tillfredsställande.

3. Samuppfostren är *bekvämlig*. Den underlättar betydligt lärares och skolföreståndares besvär vid klassernas anordning och handledning.

4. Att samuppfostren är *opartisk* — d. v. s., att den bjuder båda könen samma tillfälle till odling — påpekades märkligt nog endast af 14 män såsom ett *hufvudsakligt* skäl, men de, som erkände systemets *rättvisa*, gjorde det med fullt uppskattande af kvinnans förståndsgåfvor.

5. Samuppfostren är *naturenlig*. Tjugofem amerikanska städer hylla samuppfostren af detta skäl. De säga: vår Herre har stiftat familjeförhållandet, och den, som motsätter sig

naturordningen på undervisningens område, kan ej annat än ernå *abnorma* resultat. — Vi skapades mankön och kvinkön. Gud och naturen ge oss begrepp om den rätta typen för familjen. Då vi måste lefva *med* och *för* hvarandra i hemmet och samhället, så låt oss i Guds namn blifva uppfosttrade tillsammans i detta ändamål! Att uppfostra hvar köns för sig, är att göra våld på naturens visa anordningar. — Gossarne skiljas icke från systrarne i hemarbetet och barndomens nöjen, och det fins intet rimligt skäl, hvarför de skulle skiljas i skolan. — Vi ha haft gossar och flickor i våra klasser i öfver 20 år; de undervisas, läsa sina lexor och leka tillsammans, och vi hafva aldrig varsnat några dåliga följder af denna metod. De läsa med större ifver. — Vi hafva aldrig sett till en kärleksbiljett i en samskola, men sådana förekommo ofta i flickskolorna.

6. Hvad nu det *välgörande, förädlade* inflytandet af samuppfostren i skolan angår, så uppgifves det öfvervägande som det egentliga skälet för samuppfostrens bibehållande, och under de sista tio åren har ingen heller uttalat sitt missnöje med samuppfostren, med undantag af nunnorna i klosterskolan, hvilka icke kunde få bugt med ett par stygga gossar. — Inflytandet inbördes är helsosamt. Det gifver flickorna sjelfförtroende och hyfsar gossarnes sätt, det lifvar till täflan och har burit god frukt. En Kentucky-lärare anmärker i sitt bref till departementet:

»När jag gick i skolan på femtio-talet, voro föreståndarens fyra döttrar de enda kvinnliga lärjungarne bland oss. De äro i dag de utmärktaste kvinnor i staten och hafva med framgång banat sig sin egen väg. Från min skoltid tills nu har jag egnat mig åt studiet af samuppfostrens verkningar och tvekar ej att erkänna, att dess resultat, så långt jag kunnat utröna, äro i alla stycken goda.»

* * *

Hvad nu samuppfostren i högre undervisningsanstalter — ålder i medeltal

från 18—30 år — angår, så fins det redan ett aktningssjudande antal universitet för unga män och kvinnor. I främsta ledet står staten Michigans universitet i Ann Arbor, hvarest ett stort antal kvinnor förvärfvat doktors- och tandläkarediplomer, förutom betyg i andra ämnen. Äfven den nyligen af senator Stanford genom furstliga donationer stiftade högskolan i Kalifornien skall på alla områden blifva tillgänglig för båda könen.

Genom att åter ställa mig på statistikens fasta grundval och på samma gång stödja mig på de rika erfarenhetsrön, som oväldiga fackmän meddela i samuppföstringsfrågan, skall jag i korthet kunna redogöra för samuppföstrans verkningar på fullvuxen ungdom i *fysiskt, intellektuellt* och *moraliskt* afseende.

Bland invändningar, som göras, är den, att kvinnan med sin klenare stoffhydda icke uthärdar samma ansträngande kurs som mannen. Professor Dewey vid Michigans universitet lemnar i en känd tidskrift »Popular Monthly» utförliga redogörelser och tabeller öfver helsotillståndet bland Amerikas studentskor. Af dessa framgår, att flertalet af kvinliga studenter åtnjuter efter studietiden lika god hälsa som flertalet kvinnor med annan sysselsättning — ja, till och med, att helsotillståndet är bättre bland studentskor än bland kvinnor af den arbetande klassen, som förtjena sitt uppehälle i bodar, på fabriker, på kontor och som sömmerskor. Då sjukdom eller försvagning inträdd efter afgang från universitetet, så har det varit sådana fall, som ofelbart skulle hafva inträffat ändå — studierna förutan, och den högre bildningen kan rimligtvis ej dragas till ansvar därför. Jemförelser gjordes mellan studentskornas helsotillstånd under studietiden och de uppgifter, som samvetsgrant samlats, angående hvar och ens ålder, barndomsförhållanden, konstitution och omgifning. Utgången visade följande:

Försämring af helsotillståndet	
vid akademien	19,6 %
Ingen förändring i helsotillståndet	
vid akademien	59,3 »
Förbättrad hälsa vid akademien	21,1 »

Vidare understiger mortaliteten bland den kvinliga akademiska ungdomen an-

talet dödsfall bland den manliga, och det har icke vid någon högre läroanstalt proportionsvis förekommit flera sjukdomsfall bland kvinnorna än bland männen. Flickorna studera helsoläran och förstå att sköta sig. Långa promenader till och från lärosalarne; gymnastik och lekar i det fria; långa ströftåg efter naturvetenskapliga föremål. Allt detta föranleder i medeltal 2½ timmars vistelse i fria luften dagligen, hvilket är ansenligt, då man tager den amerikanska kvinnans naturliga obenägenhet för kroppsrörelser i betraktande. Vidare har man uttrönt, huru det står till med läsningen bland studentskorna. Jag tror mig hafva hört, att Upsalastudenterna delas i tre kategorier: 1. Studenter, som endast läsa. 2. Studenter, som läsa och supa. 3. Studenter, som endast supa. Och jag tror mig minnas, att professorerna föredraga den mellersta kategorien.

Jag återfinner äfven tre kategorier bland studentskor i Nya Verlden:

1. Studentskor, som läsa *lagom*,
2. » » » *mycket*,
3. » » » *af alla krafter*.

Och det förspordes, att 438 läste lagom; 64 mycket; 199 af alla krafter. Och sanningen tvingar mig att tillägga, att det fans i studentskornas skaror 4 flickor som läste *obetydligt*. Dessa 4 lättingar vistades, eget nog, vid en och samma högskola, och den grannliga statistikern nekade att namngifva läroverket. Bland de hittills promoverade studentskorna utöfva 68 % en gagnande verksamhet i alla delar af landet som lärarinnor, läkare, tandläkare, tidningsredaktörer etc. De återstående 32 % hafva inträdd i äkta ståndet, der den förvärfvade lärdomen utom allt tvifvel skall sätta dem i stånd att bättre sköta sitt kall som hustrur och mödrar. Det är ej troligt, att de blifva sina männers rodockor. Kunskapen är ej tung att bära, och den högre bildningen, som hvarje begåfvad kvinna borde anse som en skyldighet att tillägna sig, banar och jemnar vägen för hvilken lefnadsställning som helst, ej minst makans och moderns. Att dana nyttiga samhällsmedlemmar är det mål, samuppföstran föresatt sig. Det målet är oupphinneligt med endast halfbildning. Låt den sant upplysta kvinnan blifva maka

och mor, så skall hon visa sig som en bättre sådan genom den bildningsgrad hon nått — det har jag här sett mångfaldiga bevis på. Ett hem, som styres af en upplyst kvinna är prydligare, bjuder på bättre lagad föda och företer större bekvämligheter med mindre utgifter. Frisinnad, mångsidig bildning förvärfvas tyvärr ej i Europas flickpensjoner, åtminstone är det en sällsynt lyckträff, om en rikt begåfvad flicka förblifver oberörd af klostermetodens förbannelse och i trots af allt utvecklar sig så harmoniskt, att hon på jemförelsevis kort tid lär sig stå på egna fötter och blir i stånd att utan svåra slitningar upptaga lifvets strid eller gå äktenskapets allvarliga pligter till mötes.

I allmänhetens tanke äro studentkor föga bättre än sjelfspillingar, som offra sin helse för intellektuel högfärd eller helt enkelt för en förryckt idé. Men studentskornas ordnade sysselsättningar och måltider af kraftig föda på bestämda tider, deras regelbundna motion och oafbrutna nattsömn under studieåren åstadkomma bättre helse, än som faller på de flesta jemuåriga flickors lott, hvilka i stora världen flacka från bal till bal, insupa osund luft, dansa nätterna igenom och äta starka supéer vid en timma, då förståndigt folk sofver som bäst. Den starkaste fysik skulle duka under för det lefnadssätt, en mamma i den fina societeten tillåter sin nyss ur barnkammaren utflugna dotter att föra under de moderliga vingarnes skydd. Men det anmärker ingen på. Det skall ju så vara, man skall vara med, förstås!

En hel del personer med djupt rotade fördomar i fråga om kvinnans begåfning å hufvudet vägnar hysa farhågor, att den akademiska undervisningen skulle sjunka ned till en låg ståndpunkt, om kvinnan finge tillträde till den, det tros, att hon skulle sätta en hämsko på kunskapshjulet! Motsatsen har emellertid synbarligen visat sig vara fallet, i det att hennes inträde i läroanstalten åtföljts af en fördubblad ifver å studenternas sida, och en frisk täflingskamp aflöst den förut i studierna rådande lojheten. En gammal erfaren pedagog yttrar sig sålunda i ämnet: »Om någon måste eggas i våra klasser, så är det de unga männen, ehuru

de flesta af medfödd stolthet och förskams skull bjuda till att ej blifva efter. Det är svårt för en student att i läsning hinna med studentkorna, då dessa föresatt sig att göra sitt bästa. Hvad flickorna angår, så händer det ibland, att vi få hejda deras ifver. Det andliga nappatag, som den manliga tankeskärpan och den kvinliga tankesnabbheten förete, är det kraftigaste medel att tillförsäkra åt båda könen ett lefvande intresse för kunskapens inhemtande. I högre läroämnen utmärka sig flera flickor än unge män, ehuru det allra bästa hufvudet oftare är en mans än en kvinnas».

Här är också platsen för Henry Ward Beechers, den frejdeade predikantens ömdöme, angående den ideligen påpekade underlägsenheten i kvinnans förstånd: »Start them alike, and boys and girls will come out alike». Under samma förutsättningar erhållas samma resultat. Med samma underbyggnad som brodern åtnjutit, skall systemen visa sig jemngod med honom på studiernas område. Det förefaller mig, som om skilnaden mellan högra och venstra handen skulle kunna tjena som en tydlig illustration till förhållandet mellan mannen och kvinnan i denna fråga. Naturen har utrustat båda händerna med samma beundransvärda egenskaper, och det är endast sedvänja och ensidig åskådning, som gifvit den högra handen företrädet. Uppöfvas den venstra från barndomen, så uppnår hon precis samma färdighet som den högra. En ur tiden gången, berömd Upsalaläkare gjorde de ömtåligaste operationer med lancetten i venster hand. Mister den högra handen sin styrka och färdighet, så måste den venstra så fort som möjligt dresseras som suppleant. Hvarför skola ej barnen läras att ernå färdighet i de af naturen jemlikt utrustade lemmanne? Nej! Det brukas ej, kantänka! Och afviker ett barn från plägseden och räcker fram sin venstra hand, så påminnes det af föräldrarna: »Inte den — — den vackra handen!» —

Professor Fairchild i Oberlin College i staten Ohio, der hvita och »färgade» studenter och studentskor söka utbildning, anför följande: »Under min lärareverksamhet har jag undervisat 8 år i klassiska språk, 11 år i matematik och 8 år

i filosofi och sedelära. I alla dessa ämnen utgjordes klasserna af unga män och kvinnor, och aldrig har jag märkt någon skillnad i prestationerna mellan båda könen, så noga voro begåfvade och medelmåttiga lärjungar fördelade.

Och nu ha vi hunnit till den viktiga punkten i samuppföstrans fråga: Hvilket *moraliskt* inflytande utöfva de båda könen på hvarandra i ett dagligt, intimt umgänge? Frågan är redan mer än till hälften besvarad genom de statistiska uppgifter, som samlats i folkskolorna. Den verkan samuppföstran utöfvat på landets ungdom under uppväxten visar sig i ännu högre grad bland den fullvuxna ungdomen vid universiteten, Jag har i Februari månad i bref till Göteborgs Handelstidning utförligt redogjort för mina iakttagelser i detta ämne under en termins vistelse vid Lebanon University i staten Ohio, der samuppföstrans sedliga inflytelse är sjelfva livsvilkoret i anstalten, som i tretio år lemnat utmärkta resultat.

Oppositionen uttrycker högljudt den på ingen erfarenhet stödda fruktan, att det leder raka vägen till sedeförderf att låta skaror af giftasvuxna ungdomar sällskapa under åtnjutande af stor frihet, och att i lindrigaste fall följden måste blifva den, att studenterna mista sin manlighet, sitt mod och blifva kurtisörer, medan flickorna ovilkorligen förvandlas till karlavulna, oblyga blåstrumpor. Åter visar sakförhållandet, att denna mening är falsk. Den manliga karakterens bästa egenskaper: allvar, ridderlighet och viljekraft utvecklas just i den gynsammaste jordmån i sällskap med hyggliga unga flickor, som vandra fram med dem på samma väg till samma kunskapsmål. Mannens lägre natur hålles i band i deras sällskap, af respekt för kvinnans erkänt högre sedliga ståndpunkt. Samuppföstran är det säkraste medel att af ostyriga pojkar föstra män med allvarligt uppsåt och att förvandla fjärlilsnaturer bland flickor till ädla, tänkande kvinnor genom att gifva dem samma mål att sträfva efter som männen. Det skulle vara en ohjelpig stackare till karl, som icke bjöde upp hela sin förmåga att tillvinna sig det klarsynta akademiska lilla samhällets förtroende inför flickornas kri-

tiska ögon. Erfarenheten har visat, att en behaglig, upplyst kvinnas sällskap håller den manliga ambitionen så vaken, att en enda flicka mäktar förvandla fem drumlar till städade män. Ej heller löper flickan någon fara att mista sin mildhet, sin blyghet, sitt behag i studentkamraternas sällskap; dock talar jag endast om de tre nyss nämnda *genuina* egenskaperna, sådana de äro i sitt ursprung, och ej om de i sällskapslifvet så ofta dermed förvexlade *surrogaten*, sentimentalitet eller sjäpighet. Blygsamhet skiljer sig betydligt från pryderi, och behag har intet gemensamt med tillgjordhet. Dessa på fåfångans marknad i Östern så vanliga surrogat äro nästan okända i Amerika. Då förklädssystemet är borta och de unga få sällskapa med hvarandra helt öppet och ogeneradt, så kommer med det samma en anla af själfständig hederskänsla in i sällskapsförhållandena och gör dem helsosamma. De unga sköta bäst om sin värdighet, då de behandlas som fria, ansvariga medborgare, ej som opålitliga ynglingar å ena sidan och omyndiga barn å andra sidan. Det har mera skäl för sig och verkar bättre på menniskovärdets utveckling än bevakningsmetoden i europeiska kretsar, som är förnedrande för ungdomen af båda könen, ty förklädesmetoden förutsätter en misstanke riktad mot de unga männen och ett tvifvel på flickornas förmåga att taga sin värdighet i akt. Då unga menniskor få pröfva verlden på egen hand och visas tillit och förtroende af äldre personer, bedragas dessa knappast i 99 fall af 100. Och intet sällskapslif bjuder unga män och flickor så godt tillfälle att komma underfund med hvarandras karaktär och skaplynn som samuppföstran. I balsalen och vid badorterna vändes endast den fördelaktiga sidan utåt; i skolsalarne under träget tankearbete visar man sig i vida sannare dager. Uppstå då tycken bland de unga, så grundas de på ömse-sidig känneedom om och sympati för hvarandras väsen. Erfarenheten pekar på alla de lyckliga äktenskap, som kommit till stånd i *Alma Maters* skydd, äktenskap, hvori flärd, beräkning och flyktiga nycker ej haft någon del. Framför allt lär sig mannen att i alla afseenden hysa aktning för kvinnan. Och på en ung man,

hvilken uppfostrats i ensamhet och bildat sig ett kvinligt ideal enligt gammaldags romanförfattares schablon bör samuppfostrans företeelse utöfva ett uppflyvande inflytande, väckande honom ur den romantiska drömmen och visande honom *verklighetens* unga flicka, som icke står i en niche som en själlös, välformad afgudabild, utan på hvardagslivets mark i jemnhöjd med honom själf, fordrande aktning i stället för dyrkan. Har den unge mannen försjunkit i vår tids beklagansvärda cynism och misantropi, i grund och botten härledande sig af brist på själfaktning, så är enda boten för honom samuppfostrans moraliskt stimulerande makt, som rycker upp en dylik själssjuk till respekt för kvinnan, hvilken han förut dömt efter de lägsta af hennes kön och som han nu ser hålla jemna steg med hans kamrater i intellektuelt afseende. Hans räddning ligger i försöket att göra sig värdig hennes förtroende.

Samuppfostrans ändamål är: att skingra alla förvidna, sjukliga föreställningar mellan könen; att bannlysa klostermetodens bedrägliga, fantasiupphetsande månsken; att visa hvarje meniskt förhållande i verklighetens klara dager och derigenom utbilda män och kvinnor till goda makar, fäder och mödrar.

Min fromma Anna.

»Hvad vållar, mitt barn, din yrsel?»
 »Ack, kalla det själafröjd!»

Hon svarar, min jungfru Anna,
 Med blicken mot himlen höjd.

»Hvad har du gått i för skola?»

»Jag aldrig i skola gått,
 Der råder ett verldsligt sinne,
 Der utsås mer ondt än godt.

Jag hemma mig lärt att läsa,
 Att skriva och sy af mor,
 Men Gud utur syndasömmen
 Mig väckt och på Jesum jag tror.

Jag var blott på fjortonde året
 (Nu räknar hon tjugutre),
 Då Herren upplyste mitt hjerta
 Och lärde mig seende se.

Se'n dess, se'n dess jag ej dansat,
 Min spis är vid nådens bord,
 I klara som mulna dagar
 Jag fröjdas blott af Guds ord.»

»Ej leende ros dig lockat,
 Ej jublande lärkas sång?
 Du aldrig har läst en saga,
 Ej dansat kring julgran en gång?»

Du skakar ditt lockiga hufvud.
 Du tror, att så Gud befalt?
 Och kärlekens sol har lemnat
 Ditt unga hjerta kallt.

Blott korset och törnekronan
 Dig tecken äro från Gud.
 Blott sabbatsklockornas ringning
 Dig bära himmelska bud?

All lefnadslust, hur oskyldig,
 All bildning, hur tröstefull,
 Du stämplad, utan att känna,
 Som sprungen ur jordens mull.

Var viss något band dock fäster
 Vid verldsliga ting din håg:
 Småskvallrets och annat mera,
 Du tror ej, att re'n jag det såg?

Din »frälsare» gör du till fästman,
 Allt heligt till hvardagsbestyr,
 Du frossar i böner och sånger,
 Men sans och besinning du skyr.

Sök hellre, mitt barn, att nyttja
 Din ungdoms läroår —
 Från lifvets bord du eljes
 Till sist som en hungrande går!»

Lotten von Kræmer.

Bagatell.

Utkast

af

Georg Nordensvan.

»De lyckliga ha ju ingen historia — och för tillfället räknar jag mig till dem», bade kandidaten skrivit till en vän. Han

hade då varit gift i två månader.

Det var nu första gången efter bröllopet, som han var skild ifrån sin hustru. Hon hade farit ut till sina föräldrar på Björkudden, och han skulle komma efter dagen derpå och hemta henne.

Alla flickorna — der fanns ett öfverflöd af unga flickor ute på sommarnöjet — voro nere för att ta emot båten, när han kom. Unga frun var också med — liflig och glad stod hon bland de andra unga damerna, alldeles som han varit van att se henne, innan hon blef hans fästnö.

Och hon knäpte sina händer om hans arm med ett fast tag. Det skulle bli så förtjusande att få rå om honom »hemma» för en hel dag.

Hon var munterheten sjelf. Hon skämtade med herrarna och fnittrade med sina bekanta flickor. Ja, hon var så älskvärd att det blef en liflig opposition, då hon kom att fälla ett ord om, att hon och hennes Alfred skulle resa dagen derpå.

Nog kunde väl Selma stanna kvar ute på Björkudden ett par dagar, menade mamma.

Det var efter middagen, man satt på verandan, drack kaffe och njöt af själfuften. Inte skulle det göra Alfred någonting, om han vore skild från sin hustru på så kort tid. När han i alla fall var så öfverhopad af göromål — han skulle inte ha en minut att egna åt sin fru. Inte sant?

»Får hon inte stanna?»

Det var kusin Agda, Selmas beundrarinna, som stack fram sitt blomstrand ansigte bredvid unga frun och tittade så bevekande hon kunde upp till den tystlåtna äkta mannen.

Han svarade skämtsamt, att ditintills hade deras äktenskap varit ett mönsteräktenskap, i ty att hvardera parten respekterade den andras fria vilja. Ingen påtryckning kom i fråga, än mindre något tvång.

Selma skulle naturligtvis göra alldeles som hon sjelf ville.

Hvad han sjelf tyckte? Nej, det teg han med. Det var nu fråga om henne och inte om honom.

Det hjälpte alls inte, att Selma såg på honom med sin eljes oemotståndliga, bedjande blick. Hon hade intet råd att

vänta af honom. Så stod hon i valet och kvalet, och så beslöto pappa och mamma, att hon skulle bli kvar hos dem.

»Hvad du ser dyster ut, min herr svåger!»

Det var en af flickorna, som sade det litet senare på kvällen, när hela sällskapet var ute och promenerade på skogs vägen åt kvarndammen till.

Han svarade i den vanliga ton, han plägade använda vis à vis unga damer.

»Skall jag vara glad också, när ni ta Selma ifrån mig?»

»År monsieur svartsjuk? Och på oss? Å fy, det är riktigt skamligt! — Men allvarsamt taladt, så kan du väl förstå, hur vi längta att få rå om Selma — nu när hon är så skild ifrån oss.»

»Ni ha ju rätt om henne i nitton år», invände han. »Efter ytterligare nitton kan vi ju dela på henne. — Men om också jag skall tala allvarsamt, så vill jag säga, att du alls inte behöfver vara rädd för att jag skall söka inverka på henne. Hon skall välja det hon tycker är treffigast. Var lugn du, hon väljer nog er. Ni ha ju större rättigheter.»

Svägerskan var förstummad. I den tonen hade hon aldrig hört honom tala förr. Han plägade ständigt vara artig och kamratlik emot henne, och var han elak, så lyste godmodigheten ändå fram. Men nu — en riktigt bitter ton! Hon kom sig ej en gång för att säga honom, att han var stygg, fast hon på fullaste allvar tyckte det.

Men de der få orden, han kastat fram, gäfvö emellertid hans tankar en ny riktning. Han blef tyst och allvarsam.

Det var ingen, som fäste sig vid det. Han var en tänkande och allvarlig ung man, »ett pålitligt stöd för Selmas framtid», och märkte man, att han hade något att tänka på, så lemnade man honom i ro med sina tankar.

»År du ledsen på mig, om jag stannar?»

Selma kom och tog honom under armen.

»Jag är visst inte ledsen på dig».

Han såg ej, hur hennes blick bad honom om ett råd. Om han ville *bedja* henne följa, så skulle hon göra det, utan betänkande, utan invändning och utan

sorg. Men detta, att han alltid ville lemna åt henne sjelf att afgöra allt . . .

»Ser du, jag vet ju aldrig, hur jag skall göra».

Ah bevars — tänkte han — det plår du nog veta, — när du vill något annat än jag vill.

Der ha vi det! Underst i hans tankegång låg i alla fall despotism. Han ville bestämma för henne, och att han nu var förargad kom sig slutligen och sist af medvetandet om, att det var han, som måste ge vika, både nu och vid andra tillfällen.

Han ville ändå inte för allt i världen göra sin hustru till ett viljelöst bihang åt hennes man — ej en gång om hon sjelf helst velat ha någon, som bestämde för henne, och om hon äfven passade bäst så.

Han blef allt retligare, missnöjd med henne och med sig sjelf. Bloden steg honom åt hufvudet, men ingen märkte, hur upphetsad han var. Och tankarne jagade hvarann, objudna tankar, som snärjde honom och sköto fram hvarandra.

»Är du ond på mig?»

Det blef alltid hennes fråga, då han talat allvarsamt och sökt väcka hennes insigt om, hur han ville, att hon skulle utveckla sig sjelf, göra sig till en fri personlighet med egna tankar och eget ansvar. Men visade han då, huru planlöst och barnligt hon tänkte och handlade, och frågade han rent ut, om hon ämnade slå sig genom lifvet på det sättet, då slutade det alltid med att hon blef ledsen och trodde, att han var ond, därför att hon burit sig dumt åt.

Då måste han förklara, att han alls inte var ond, eftersom han inte var det. Och så blef samtalet slut.

Hon var dock alls inte någon tanklös docka. Man skulle hört, huru kandidaten hade prisat sin fästmöes intelligens och goda hufvud. Och då hans beundran ibland hade yttrat sig mycket oförstådt, hade hon blifvit riktigt rädd vid medvetandet om, hur olika hon var mot hvad han trodde henne vara.

Hvad hjälpte hennes ärliga önskan att kunna motsvara hans goda tanke! När hon skulle visa egen vilja, då gick det alltid galet — som nu.

Selma skulle blifvit bra förvånad, om hon vetat, hvilka stora proportioner denna bagatell tagit i hennes mans tanke.

Förr — när han byggde luftslott om sin framtid — hade han gladt sig åt, att Selma var så fästad vid sitt hem. Han hade nära nog förebrått sig, att han ämnade rycka henne från de gamla, hvilkas ögonsten hon var. Hon skulle få vara hos dem ofta och mycket, det lofvade han sig sjelf. Han ville ju göra allt för att hon skulle få trefnad, och han fann det fullt naturligt, att hon skulle komma att sakna mycket af det hon var van vid, då hon skulle lefva med honom. Han lefde ju så stilla och indraget för sitt arbete.

Men efter brölloppet tänkte han på annat sätt. Nu var han svartsjuk, nu tyckte han, att han sjelf inte egde mer än en liten del i henne, att han var ett bihang och ingenting annat. Nu hade hon varit ute på brölloppstrip med honom, nu behöfde hon hvila ut i sitt eget hem, i sin gamla omgifning, och der — hos föräldrarna och i flickhopen — der passade hon också bäst.

Och när han då också var der, då hade hon allt, hvad hon kunde önska sig och då var hon lycklig. —

»Hvarför är du ledsen? Jag ser nog att min vän är ledsen?»

Det var på aftonen, då de kommit in i sitt lilla rum på vinden. Det var då, hon lade armarne om hans hals och hviskade till honom sin fråga.

Han svarade, att han hade kommit att tänka på så många ledsamma saker. Men det var just inte något, han kunde säga henne.

Han hade inget förtroende för henne, sade hon.

Men hans tankar hade redan fört honom så långt, att han inte kunde tala om dem för henne, ty sade han allt, skulle han såra henne, och sade han en del, skulle han skada sig sjelf utan att uträtta något.

Han nöjde sig derför med att säga:

«Det fattas ännu mycket, innan du lär känna mig så pass, att du kan se motiven för hvad jag gör».

Han såg, att hon alls inte förstod.

»Nu tycker jag det är så ledsamt, att du skall resa ensam i morgon», hviskade hon helt sakta.

Då lösgjorde han hennes armar från sin hals och steg sjelf upp.

»Det är så äkta fruntimmersaktigt, det der att först ställa till något och sedan finna det ledsamt att ha fått sin vilja fram. Jag tycker ändå, att *du* inte skulle behöfva vara fruntimmersaktig».

Först tänkte hon säga, att han var stygg, men så sade hon i stället, att hon inte ville stanna, när han for, utan skulle ge återbud åt föräldrarna.

Men då blef han häftig.

»Nej, låt bli det, är du snäll! Sen skulle det bli jag, som tvingat dig. Nej, nu ber jag dig stanna».

»Hvarför är vännen min så olik sig i dag?»

Hon satte sig i hans knä. Han gömde sitt ansigte vid hennes bröst, hon strök sakta hans hufvud och kysste hans hår ett par gånger. Men på hennes fråga svarade han ej.

Så for han morgonen derpå. Han förklarades enstämigt vara riktigt snäll, som lät Selma stanna hos de sina. Men sjelf var han så lagom belåten öfver sin snällhet.

Han var en stämningsnatur, som behöfde endast den minsta tankegnista för att få en ny uppfattning af en person. Ett obetydligt drag, som andra ej märkte, gaf hans tankar ledning. Han sökte efter andra drag, kompletterande det första, och så fick han en ny bild, som sedan tog allt klarare form, blef skarp och sträf, aldrig förskönad, aldrig sedd med så sympatisk blick som den förra. Derför kunde han i tysthet rädas, då han blifvit vän med någon, att denne skulle komma honom allt för nära, så att han skulle tvingas att se de fula sidorna eller de svaga sidorna i hans skaplynne — och så att vänskapen skulle blekna bort och blifva till ett intet.

Aldrig hade den tanken fallit honom in, att han skulle söka efter fel hos Selma. Han gjorde det heller ej — hellre dö än bli på det sättet kritisk emot henne. Men tanken hade likväl visat honom det som en möjlighet, fast han försäkrade för sig sjelf, att det var otänkbart.

Han hörde ej till det slaget menniskor, som strö omkring sig den glädje, de tankar, den lifslust, de bära på, åt alla håll och för alla, de möta. Utan han knäpte igen rocken, omsorgsfullt, ända upp till halsgropen, och bar han en tanke i sitt hufvud eller en fröjd i sitt hjerta, så aldrig hände det han lade den fram för någon, som han ej visste skulle förstå honom fullt och helt. Hans hustru hade varit hans bästa och hans enda förtrogna, allt sedan de blifvit vänner. Mellan dem var ingen förbehållsamhet, ingen misstänksamhet — ännu.

Han satte sig till sitt arbete liksom alla andra dagar, men tankarna voro kvar ute på Björkudden. Roade hon sig nu och tog tillfället i akt, medan hon *fick* roa sig? De hade ändå varit så lyckliga tillsammans och ensamma, de två. Och om han tänkt sig någon skilsmessa dem emellan, ej hade han tänkt sig den fylld af sådana tankar.

Och sedan?

Han skulle bli glad, uppriktigt glad öfver att få se henne igen, frisk och munter som hon plägade vara, och höra hennes klangfulla skratt i rummen. »Det har varit så roligt att vara hemma», skulle hon säga med en liten suck och med en tanke på att få komma dit igen. »Rekreationsresa», skulle han säga eller kanske — troligen — bara tänka. Han skulle ej kunna afhålla sig ifrån att komma fram med en eller annan anspelning, och hon skulle lekfult säga, att han var en otäck gammal brumbjörn.

Men för öfrigt skulle det vara glömdt alltsamman i och med hennes inträde öfver hans tröskel. Allt skulle gå in i de gamla hjulspåren igen. Ingen skulle tänka mer på hela saken, som ju också var en bagatell, onödigt att alls komma i håg.

Den hade ändå öppnat en utsigt, der han trodde, att ingen fans. Och lemnat efter sig en glimt af tvifvel, som den unga hustrun stängde inne med sina kyssar, men som *kunde* blossa upp, om ej båda i tid kväfde den.

Men det är sällan, vi märka dylika farors vigt, förr än det är för sent. Lifvet består ju af bagateller.

Lundastämning.

Gamla, dammiga stad, som ännu i vår tid står så oberörd af de moderna tankarne, jag återser dig med en känsla af outhärlig beklämning. Det faller mig som en kväfvande tyngd öfver bröstet, det är som vore luften mättad af medeltidsmikrokocker, som om millioner mögelsvampar förpästade atmosfären. Och jag tycker mig känna, hur de massvis bita sig fast i lungorna, och hur blodet våldsamt reagerar mot infektionen.

Du är dig lik, så nedslående oförändrad. Jag känner dessa hus och gator, jag känner de flästa af människorna som trampa dem. Dessa bleka, nikotindruckna drag har jag sett förut. De väcka inga angenäma minnen till lifs; de förtälja blott en gammal, gammal historia.

En sorglig historia om en epigongeneration utan lifskraft, förslöad, likgiltig för alt, nu sedan de klingande fraserna börjat fastna dem i halsen, till och med kring bälarna.

Aldrig såg jag en hänförelse speglad i dessa vax-stela fysionomier. Och om någon gång punschen eldade dem, var deras uttryck endast rätt och cyniskt.

Detta släkte är icke ungt; det har aldrig varit det. Eller om någon var det i början när han kom hit, drog det icke lång tid, innan universitets-atmosfären kom hans ungdom att vissna bort, som en fin grön planta kväfves af dammet vid allfarvägen.

Detta släkte är icke friskt; ty hvar är modet, lefnadslusten? Dessa dimmiga, skelande blickar tala icke om hälsa och kraft. Det är något kufvad i hela apparitionen — något af ett dresseradt djurs förskrämda ödmjukhet. Och den bleka hyn, den hopsjunkna gestalten, de smygande, tafatta rörelserna fullständiga intrycket.

När jag ser denna ungdom i förtid gammal, tränger sig en fråga ovillkorligen på mig: hvem har sugit blodet ur dessa människors ådror? Och hvad har universitetslifvet skänkt dem i stället för de bästa åren af deras lif, som de här förslösat — i utbyte mot all känslans frisk-

het, all tankens själfständighet, all sinnets spänstighet, som detta lif förtagit?

En slö likgiltighet för det värkliga livets kraf; ett öroneradt, skråmessigt förakt för det arbete, som härdar kroppen och spänner musklerna.

Men detta förakt har hämnat sig på deras egna kroppar. Musklerna, som aldrig spänts till en yttring af kraft, aldrig tvingats till ett energiskt nappatag, ha småningom förslappats. Och de skola vägra att lyda, när lifvet en gång sätter sin hvassa knif för strupen på en förslöad generation — då det gäller att arbeta för brödet i svett och möda, eller gå under.

Se dessa händer, hur de darra af nervositet! Det är tobaken, kaffet, kammarluften, nattvaket och utsväfningarne. Det är så det sjukliga onaturliga universitetslifvet hämnar sig.

Hit komma de, landets söner, ofta friska och lefnadsduktiga. Och i stället för att lära dem lefva, lär man dem på sin höjd att läsa. Och i stället för att lära dem arbeta, lär man dem att förakta arbetet.

Och medan deras bästa ungdom rinner bort, år efter år, sitta de i kvafva kyffen och suga nikotin ur långa pipor, medan de mätta sin andes hungrande längtan med gammal, möglande vetenskap, som icke gäller det värkliga lifvet — det lif som lefves utanför detta dammiga spindelnät, där auktoritetstrons gråa spindel fångar sina offer.

Här ha många — sorgligt många — rika möjligheter vissnat bort. Här, i denna unkna luft, depraveras själen. Här skapas de förstuckne egoisterna. Här lär man sig att förgylla sin naturliga egennyttan med förfalskad guldpaper; att göra våld på sig själf, på det bästa man har: det ungdomliga och friska: öppenheten, frimodigheten, öfvertygelsen.

Dessa ungdomar äro vid tjugo år likgiltige för alt, som icke omedelbart rör deras egne intressen. Eller om de icke äro det, ha de åtminstone lärt sig grina, hångrina åt alt.

Det fins icke en frisk rörelse i landet, som de icke hånat, det fins snart nog icke en man med själfständig öfvertygelse hvars namn de icke enskildt eller offentligt släpat i smutsen. Och hvarhelst en

ny tanke bröt sig fram, voro de strax redo att besuddla och bespotta den — i religionens, i ortodoxiens, i samhällets, i sin egen embetsmannafamtids namn.

Gamla dammiga stad, jag känner dig så väl, och du är dig så sorgligt lik! Jag känner dessa magra, slöa ansikten, ur hvilka kammarluftens sjukliga blekhet lyser; de likna växter, som vuxit i mörkret, blekgula, kraftlösa skott utan grönska och lifskraft. — Jag känner dessa trinda, rödpussiga, ur hvilka det alkohol-förgiftade blodet tycks vilja tränga fram, och som ingenting uttrycka annat än den djupa bestialitet, som mycket väl trifves samman med den djupaste lärdom. Jag känner dessa gråa, sjukligt frodiga drag, öfver hvilka det hvita fettet dragit sig som en förstenad mask.

Jag har sett dem alla i lång tid, dag efter dag. Och nu återser jag dem, nästan oförändrade — endast ännu mer förvittrade och förslöade.

Och denna stad har jag sett, år från år, och den är sig lik, så nedslående oförändrad.

Spelar då aldrig en frisk vind genom dina åldriga gator? Eller behöfs det en storm för att rensa luften här?

Må då stormen komma — ju förr dess häle! — —

Och I, unge, som jag icke känner och aldrig sett — jag blickar spörjande in i era ansikten och undrar. Fins det friskt blod hos denna, yngsta generation? Har slapphetens ande vikit bort, fins det en tanke i världen, som kan få ert hjärta att bulsa af hänförelse? Han I starkare hjärnor än de andre — kan man vänta en gnista af er, när det gäller?

Eller ären I som de andre, viljelösa flugor i den store spindelns nät — flugor, som surra för att dränka sorgen, medan den gråe vampyren suger ert blod?

Kunde jag hoppas i denna tryckande atmosfär, jag skulle då tro, att så icke var. Ty jag vet, att spindeln snart nog skall vara död.

Snart nog! Men i alla fall frågar man sig feberaktigt: när — när?

Axel Lundegård.

Om taflor.

Stockholmsbref

från

Theodor Lindblom.

Denna vinter har varit arbetslöshetens, svältens och bekymrens privilegerade tid, och efter hvad jag förnummit ha våra konstnärer, som i allmänhet taget äro ovana vid försakelse och enligt en gammal traditionel, romantisk åskådning t. o. m. tvungna att leva högt, icke varit undantagna från de allmänna brödbekymren. Lyxbehofven få alltid vid ekonomiska kriser en allvarsam knäck, som dock verkar föga genomgripande på grund af mellankomst af den störste fiende till all sund utveckling — krediten. När jag talar om krediten inom detta område, d. v. s. konstnärsområdet, så får läsaren icke hysa en så grundfalsk förutsättning som den, att *konstnären* skulle lemna kredit åt beställaren. Tvärtom. Just tvärt om. Beställaren — han är ju mången gång en vurm — lemna ofta stor kredit åt konstnären utan att ega någon annan garanti än hans talang, ty om hans arbetsförmåga och flit har beställaren vanligen ingen underrättelse. »Han är vår kände den och den».

Hur nödvändigt det än mången gång kan vara för konstnären att anlita denna mecenatkredit, öfver hvilken vi alltså icke obetingadt böra uttala en förkastelse, äro vi dock af den åsigten, att detta tillvägagående i de flesta fall skadar konsten, därför att det depraverar så mången konstnär. Är en gång väl det omdömet: »han är en talang» uttaladt af press och allmänhet, har konstnären en gång fått smaka mecenatskapets fördelar, ligger det för mången så nära till hands att lita mera på talang och mecenat än på det, som dock näst begåfningen — vi skulle nästan vilja säga mer än begåfningen — konstituerar konstnärsskapet, det flitiga, stränga, sjelfförsakande arbetet, den aldrig slappade sjelfpuffostran. Man säger, att nöden danar store män. Hvar för? Derfor att nöden, eller låt vara behofvet, drifver, åtminstone något så när dugliga människor, till arbete.

Nu fins det naturligtvis mer än en som skall invända: »skulle arbetet vara den viktigaste faktorn i konstnärsskapet, så skulle både herr Andersson och herr Petersson och herr Lundström vara ena bjessar till konstnärer. De öfversvämma ju utställningarne med taflor. De anordna specialutställningar af konstverk, gjorda på en fem, sex timmar; med ett ord, de visa åtminstone allmänheten, att de arbeta.

Detta arbete är just motsatsen till det slags arbete, som vi åsyftat. Vi mena icke med *arbete* en till fabriksverksamhet gränsande produktivitet. För oss har ordet arbete ett helt annat begrepp. Det är den aldrig hvilande, aldrig fullt tillfredsställda, i det tysta utan braskande fortsatta sträfvan att utveckla alla begåfningens möjligheter till något *högsta* eller till fullkomning.

Med denna uppfattning af konstnärsskapet är det tydligt, att vi se oss nödsakade bland våra samtida konstnärer göra en ytterst omild utgallring. Och i all synnerhet måste denna utgallring företagas bland våra marknaden öfverflyglade impressionister, hvilkas natur- och konst uppfattning i allmänhet synes oss flack och pessimistisk, därför att den är *blasé*. Denna vår åsigt skulle måhända icke vara ett tillräckligt bindande skäl, på grund af hvilket vi kunde företaga nämnda utgallring. En konstriktning kan ju, äfven om den är blaserad, räkna bland sina anhängare verkliga konstnärer. Men när en konstnär, äfven en verklig sådan, exklusivt sluter sig till en blaserad natur- och konstuppfattning, så blir han manierist, d. v. s. förlorar sin ursprunglighet, och hur skall det då icke gå med epigonerna? Hvad vi alltid hos konstnären skola ställa före *skolan*, det är *individualiteten*.

Med denna åsigt står en annan i allra närmaste förbund, nämligen den om koteriväsendets förderfvande, ja, dödande inflytelse på konstnärens utveckling. Vi äro de förste att erkänna den *realistiska* (icke den blaserade) konstuppfattningen, ja, t. o. m. den impressionistiska metoden som ett framsteg. Men just därför fråga vi oss: hvarför gifva konsten ett så bastant bakslag, som det, hvilket koteriväsendet, om icke åsyftar, så dock tende-

rar till? Hvarför tränga den in i en återvändsgränd, hvarför befordra reaktionen?

Intet bidrager så mycket som koteriväsendet att drifva medelmåttorna in på konstens bana och uppamma ett proletariat på detta område. Just därför att den inbördes förgudningen eller beundran lättare utvecklar sig inom koteriet än en inbördes gagnande, sanningsenlig kritik, just därför att inom koteriet med- eller omedvetet herrskar en tyrann, just därför skadar det konsten och dess utöfvare, hvilka senare — och här är nu särskildt fråga om medelmåttorna — bli så blinda, att de icke se, det deras plats ej är här. De suddas ner hundratals dukar i öfvertygelsen om, att de göra »konstverk», i stället för att stå på en dekorationsmålarverkstad och göra ett dugligt handtverksarbete.

Här stöta vi på ett lyte hos konstutöfvare, som icke ensamt får skrivas på koteriväsendets räkning, utan kanske ännu mer på det med modersmjölken insupna eller senare genom uppfostran tillkomna högmodet, som tar sig ett uttryck i den fördomen, att den som erhållit en s. k. bildad uppfostran, d. v. s. i detta fall gått igenom konstakademien, icke skulle kunna öfvergå till ett handverk. Nå, än om hans plats just är i det eller det handverket? Äfven om han skulle inse detta, går han hellre hela sitt lif igenom som en »misskänd» men i sjelfva verket *misslyckad* »konstnär», än han blir en duglig och nyttig handtverkare.

Det fins ett område, som ligger midt emellan det verkliga konstområdet och det rena handverkets, konstindustriens. Och just i dessa arbetslöshetens tider, då marknaden för staffi-taflor och skulpturverk är absolut flau, torde ett påpekande af detta område särskildt vara på sin plats. Och för ännu en orsaks skull. Den om sin ställning som »konstnär» ömtålige behöfver icke genom att verka på konstindustriens område känna sig ned-satt på det rena handverkets gebit. Det gifs inom detta studium så stort rum att röra sig på, så många konstnärsblick (åtminstone delvis) kräfvande uppgifter att lösa, det ingen bör känna sig tillbakastött från ett dylikt arbete. Och från ekonomisk synpunkt sedt, har ett sådant

arbete en ganska stor betydelse. Medan staffli-taflan hänger der osåld på konstutställningens vägg, ser den målare, som ställt sig i konstindustriens tjänst, en krets af köpeslystna spekulanter samlade omkring sitt verk. Och därför att anspråket icke är så stort, kan konstnären också, utan att behöfva låta producerandet öfvergå till fabrikation och utan att behöfva lemna ett underhaltigt arbete, på jämförelsevis kort tid fullborda det. Och nog är det förmånligare att sälja ett konstindustriellt arbete för det åsatta värdet än att nödgas sälja en på utställningen åratat hängande staffli-tafla för hälften, ofta $\frac{1}{3}$ af det åskade priset.

Man skall kanske säga, att den här angifna synpunkten är krass och materialistisk. Äfven om så vore, har den dock fördelen af att vara sann. Ty alltifrån det konst började uppstå, har väl konstnärer velat *sälja*; och sällan har väl behöfvit af att sälja varit så predominerande öfver behöfvit af att skapa som just nu. Vi äro midt inne i det tidehvarf, som kräfver de *praktiska* frågornas behandling och lösning. Jag har här äfven sökt i min ringa mån dra ett strå till stacken.

I slutet af förlidet eller i början af detta år — hvilket erinrar jag mig icke nu så noga — såg jag på konstföreningens utställning en afdelningskärm, målad af fröken Agnes Börjeson. Jag kan nu icke fullständigt redogöra för motiven, som allesamman utgjordes af s. k. stilleben, hvilka jag såsom till allmänheten utbjudna staffli-bilder af flera skäl anser förkastliga, men, som för ett ändamål sådant som det ofvan nämnda, äro både högst användbara och berättigade. Kort tid derefter, nästan samtidigt, såg jag på fröken Klara Löfgrens atelier en dylik afdelningskärm till hälften färdig, likaledes med stillebensmotiv och af en särdeles god verkan.

Det har syns mig glädjande, att tvänne så dugliga artister satt sin pensel i industriens tjänst, och exemplet borde mana till efterföljd på flera håll. Som vi redan anmärkt, fins det så mycket att uträtta på detta område och så många viktiga uppgifter att lösa, att äfven den verkliga konstnären icke behöfver känna det under sin ställning att inträda dit.

Staffli-taflans framtid kan vara oviss, den för det praktiska lifvet ackommoderade konsten skulle deremot hafva framtiden för sig.

Denna vinter ha vi här sett många, många taflor, men mycket litet af verklig konst. Theodor Blanchs utställning har dock, kvalitativt sedt varit bäst fournerad. Hvad hr Blanch bjuder på, är vanligen god vara, och framför allt är man honom tack skyldig för den raska omsättningen af utställningsföremål, som gör, att man slipper se samma saker hänga på och, hvad värre är, mången gång skräpa ned väggarne under åratat. Konstföreningens lif har framflutit ungefär lika jemt och händselöst som de föregående åren. Man har sett åtskilliga goda saker der uppe under vintern, men för det mesta har lokalen varit upptagen af medelmåttornas andelösa verk.

Nordiska konstföreningen, d. v. s. «föreningen för nordisk konst», som det officiella namnet lyder, har efter sin ödesdigra flyttning ned i W.6 fört en tylande tillvaro med en bedröfligt inskränkt lokal och en skral uppsättning af konstverk. Det var under nu varande förhållanden sålunda en tur för föreningen att kunna få sluta sig tillsamman med konstföreningen. Hvad nyttan och betydelsen af den nya, de fleste landsorters konstföreningar omfattande associationen, beträffar, hysa vi våra tvifvel om den. Skulle det vara meningen, såsom man hört hviskas — och på vissa håll torde det väl icke vara utan, att en sådan mening legat under agitationen — att medelst denna sammanslutning bilda ett slags bålverk mot den allt oemotståndligare framflyttande vårfloden, så är sammanslutningens syfte föga egnadt att väcka våra sympatier och följaktligen föreningen sjelf af den art, att vi icke kunna gilla den. Och med de stora sympatier, som de s. k. opponenterna väckt öfver allt i landet, skall det icke vara dem svårt att skaffa sig marknad, äfven om de blefve utestängda från den nya föreningens utställningar. Vi hoppas dock, att ryktet om ett dylikt reaktionärt mål för den nämnda sammanslutningen skall vara alldeles ogrundadt.

Den nya konstutställningen till förmån för nordiska museet har visat en kontingent af ganska betydande rang. Bland

de främste sätta vi här herr *Severin Nilssons* mycket älskligt samt med verklig konstnärlig måtta målade taflor, bland hvilka saker, sådana som »Lotsen» och »En nämndeman», äro utomordentligt kraftigt uppfattade och med sällsynt säkerhet tecknade. Och då vi en gång kommit att nedskrifva detta namn, vilja vi påpeka, att det är tid på att till sin fulla eminens erkänna denne konstnär, som, uppfostrad i akademiska traditionen, så helt lösslitit sig från dogmerna, att han numera står som en bland de mest *sjelfständige* svenske konstnärer.

Må detta vara nog för denna gång. Vi ha nu endast velat framställa några genuella antydningar, men hoppas snart bli i tillfälle att mera än nu varit fallet inlåta oss på detaljer.

När och Fjärran.

Sex skollofskolonier anordnas för sommaren af Göteborgs Kvinnoförening, hvilka tillsammans komma att utgöras af 120 barn.

* * *

På Göteborgs Kvinnoförenings sista sammanträde diskuterades: *Hvad är osedlig litteratur?* Diskussionen inleddes af fröken A. Åkermark.

* * *

Dräktreformföreningen i Stockholm exponerar under sommaren i Selma Göbels Konstslöjdmagasin i Palmeska huset modeller till underkläder för kvinnor, fullt öfverensstämmande med helsans fordringar. Mönster till dylika kläder och upplysningar rörande dräktreformen lemnas af föreningens ordförande, fru Kerstin Boheman, f. Rüffel, Holländaregatan 27, och af sekreteraren, fröken O. von Sydow, Brännkyrkogatan 7.

* * *

Föreläsninginstitut för kvinnor (i Stockholm), hvilket började sin verksamhet den 26 januari detta år med föreläsningar i sjukvårds-, sjukdoms- och helsolära, svenska språket, kulturhistoria, fysiologi, fysik, konsthistoria samt svensk odlingshistoria, har under vårterminen varit besökt af 294 elever. I hvarje ämne hafva flera repetitionskurser anordnats, i hvilka mer än $\frac{3}{4}$ af åhörarinna deltagit såsom elever. Institutets hösttermin börjar 1886 i oktober.

* * *

Vid Fredrika-Bremerförbundets (i Stockholm) årssammankomst, hvilken leddes af riksantikvarien H. Hildebrand framgick enl. Aftonbl. ur föreningens årsberättelse följande:

Styrelsen har bestått af riksantikvarien Hildebrand, ordförande, fru S. Whitlock, sekreterare, doktor C. Nyström, kassaförvaltare, fruarna S. Adlersparre, E. Ankarsvärd och G. af Klintberg, fröknarna L. Engström, M. Forsell och E. von Hallwyl, hofintendenten A. Börtzell, bankdirektör J. H. Palme och doktor G. Sjöberg. Af denna styrelse har utsetts ett förvaltningsutskott, bestående af kassaförvaltaren, fruarna S. L. Adlersparre, E. Ankarsvärd och S. Whitlock samt hr H. Hildebrand. Styrelsen har hållit 7 och förvaltningsutskottet 27 sammanträden, hvarvid handlagts löpande ärenden samt antagits och granskats af särskilda komitéer utarbetade planer och stadgar för förbundsbyråns verksamhet, för meddelande af råd och handledning, vid hemstudier, för en sjukkasse m. m. För att utsträcka förbundets verksamhet ha antagits ombud i landsorten.

Förbundsbyrån har föreståtts af fröken Mina Forsell med biträde af fröken G. Adelborg. Under första tiden var byråns verksamhet inskränkt till att meddela råd för bokinköp till julen. Men under 1885 har byrån meddelat råd i ekonomiska, juridiska och hygieniska frågor, hvarför biträde förvärfvats af fackmän. Derjämte har byrån förmedlat beröringen mellan arbetsgifvare och kvinnliga arbetssökande. Inom dessa olika verksamhetsgrenar hade å byrån anmält sig 469 sökande, hvaraf 296 arbetssökande. Byrån anskafade 47 tjenare, hvaraf 20 lärarinnor, 12 lektionsgivare, 4 sällskap och biträde i hemmet, 4 kontorsbiträden o. s. v.

En sjukkasse för lärarinnor och deras vederlikar har under namn af »Fredrika Bremerförbundets sjukkasse» upprättats. Till den samma har fru Elisabet Nyström uppgjort plan och stadgar, hvilka sedermera granskats af professor P. G. Rosén.

En plan för råd och handledning vid hemstudier har utarbetats och af styrelsen antagits. Handläggningen af ärenden rörande hemstudier har anförtrots åt en komité, bestående af fröknarna Ellen Fries, Mina Forsell och Gunborg Elfving. Lärare i flere ämnen ha antagits. Verksamheten började i slutet af året och lärjungar ha anmält sig i svenska språket och dess litteratur, franska språket, allmän historia och fysiologi.

Förbundet räknar 110 ständiga och 776 årligt betalande ledamöter. Under året ha för betryggande af förbundets tidskrift »Dagny» influtit 2,830 kr.

Styrelsen har insamlat uppgifter från de flickskolor, som åtnjuta statsunderstöd, huru de under senare åren utgångna eleverna tillgodogjort sig sina kunskaper. Dessa uppgifter ha ståtts till flickskolekomiténs förfogande.

Bland de inom förbundets program liggande syften, för hvilka styrelsen ämnar under den närmaste tiden verka, nämnes särskildt utarbetandet af en plan för studie- och yrkesstipendier för flickor samt grundläggande af en fond för detta ändamål.

Sedan berättelsen föredragits, lemnade dr *Carl Nyström* några upplysningar om byrån.

Doktor *G. Sjöberg* lemnade derefter några uppgifter om studie- och yrkesstipendier för unga kvinnor.

Tal. anförde ur tillgängliga källor, att det redan funnes en del understödsfonder och donationer, särskildt i hufvudstaden, hvilka voro stiftade för enkör och ogifta döttrar till civile tjenstemän, handlande m. fl. Tal. trodde, att det ej skulle möta hinder att använda dessa såsom studie och yrkesstipendier åt framåtssträfvande behöfvande unga kvinnor. Man borde därför förfråga sig om saken. Vidare borde man göra insamlingar för bildande af en fond. I Finland hade man, så snart tanken här blifvit väckt genom förbundet, satt sig i rörelse och i Helsingfors bildat en förening »Concordia», som utskickat listor. Resultatet är, att man efter 15 år tror sig hafva den första stora fonden å 100,000 mark bildad och kan börja utdela stipendier. I Björneborg har man bildat en egen kassa.

Derefter lemnade doktor *Ellen Fries* några upplysningar om hemstudiernas ordnande.

I Amerika finnas föreningar, som arbeta för att genom bestämda läroplaner vänja den unga kvinnan vid hemstudier. Lärareverksamheten vid denna undervisning, som sker skriftligt, bestrides af fröknar och fruar. Ämnena äro förnämligast litteratur, historia, mineralogi m. m. I Skottland, England och Frankrike finnas äfven liknande inrättningar för ordnande af hemstudier.

Här i Sverige vore meningen att ordna hemstudierna genom råd vid köp af böcker, genom studieplaner och, om man så ville, vid längre kurser genom tentamina.

Hvad som behöfdes vore penningar samt intresse och offervillighet. Det vore bra, om förnämna, unga flickor ville åtaga sig att leda hemstudier.

Till sist manade doktor *C. Nyström* lärarinna och deras likställda att sluta sig till sjukkassan. De fullgjorde dervid endast en plikt emot sig sjelfva. Arbetare i olika fack hade insatt nödvändigheten af och bildat sjukkassor. I Stockholm funnos dylika kassor med ett sammanlagt kapital af omkring 4 mill. kronor.

Derefter upplöstes sammankomsten.

* * *

Finsk kvinnoförening beslöt vid sitt senaste sammanträde att begynna samla alla i tidningspressen förekommande uttalanden i kvinnofrågan. För att understödja detta beslut vill *Framtid* intaga alla i bladen af någon betydelse förekommande uttalanden i kvinnofrågan.

* * *

Grefvinnan Guillaume, den ifriga författarinnan af kvinnoemancipationen, lär komma att besöka Sverige och Norge.

Hennes åsigt, danade af hennes eget lifs erfarenhet, sägas nästan kunna mäta sig med Louise Michels. Hennes föredrag ha väckt en viss uppmärksamhet, men icke just alltid vunnit erkännande. Jemte en mängd djerfva påståenden har hon en tanke, som är mycket god och som hon söker bibringa de arbetande kvinnorna, nödvändigheten af att de sammansluta sig för upprättandet af en gemensam hjälpkassa.

* * *

Manligt förnuft contra kvinlig inblandning i fattigvårdsärenden. Direktionen för fattigvården i Kuopio (Finland) skrifver den 18 febr. 1886 till stadsfullmäktige i samma stad: »Hvad beträffar förslaget, att stadgarne för fattigvården skulle ändras i den riktning, att kvinnor skulle få inväljas i direktionen, så anser direktionen denna förändring ej allenast vara onödig, utan äfven helt och hållet betänklig, alldenstund det är känt, att några af stadens fruntimmer hafva visat någorlunda stor lust att blanda sig i fattigvårdsens angelägenheter, fastän de dertill ej haft någon rättighet, och de försök, som blifvit gjorda, hafva varit af den beskaffenhet, att mannens förnuft finner det omöjligt att förverkliga dem. Helt naturligt skulle, om kvinnan finge ordet i direktionen, sådan villervalla uppstå, att ingen jemn ledning af ärendena eller någon ordentlig diskussion vore möjliga att få till stånd. Men om stadsfullmäktige likväl anse det oundvikligt, att känslan skall träda i det förnuftiga afgörandet: ställe, så må då fattigvården med ens lemnas helt och hållet åt kvinnorna; men i ingen händelse må kvinnornas nyckfulla och vacklande funderingar få inverka på de manliga medlemmarnes åtgärder, ty fattigvården är äfven eljes så svår att sköta, att det ej går an att försöka den samma ytterligare svårigheter. — — —»

A Direktionens vägnar:

G. B. Mäkelä.

INNEHÅLL: *C. Gohl:* Om samuppfostran i Nya Verlden. — *Lotten v. Kræmer:* Min fromma Anna. — *Georg Nordensvan:* Bagatell. — *Axel Lundegård:* Lundastämning. — *Theodor Lindblom:* Om taylor. — När och fjärran. —

Rättelse: I föregående nummers notis om val af kvinnoföreningens styrelse är frk. *Cecilia Wærns* namn utelämnadt.

Red. af Alma Åkermark.

»FRAMÅT» utkommer den 1 och 15 i hvarje månad. Prenumeration kan ske hos hrr. bokhandlare och genom postverket. Pris: Kr. 3: 50 för år, postarvode 35 öre. Lösnummer: 25 öre. Annonispris: Kr. 20 för hel sida. Del af sida betingar motsvarande del af pris. Annonser mottagas å »Framåt's» annonsbyrå, Kungsgatan 60, alla hvardagar kl. 12—1 e. m.

I redaktionsangelägenheter hänvänder man sig till Frk. Alma Åkermark, 2:dra Långgatan 40, Göteborg (träffas tisdag och fredag 12—2 e. m.)

J. INGEMARSSON,

Försäljningsmagasin,

27 Östra Hamngatan 27,

rekommenderar sitt stora lager af
Möbel- och Gardintyger,

Bord- och Pianotäckan,

Säng- och Resfiltar,

Antimakassar och Pi-
quétäckan,

Afpassade Mattor

m. m.

Fredrik Sköld & Co.,

57 Kungsgatan 57,

rekommendera ett ständigt välsor-
teradt lager af stilfulla och välgjorda
Damekappor till

billiga priser.

C. J. Lindahl & Co.,

Hörnet af Kors- & Kyrkogatorna.

Specialité:

Klädningsstyger.

Uti min syatilier,

Vallgatan 21,

förfärdigas **Baltoiletter, Rid- och
Promenadklädningar.**

Skyndsamt och omsorgsfullt till mode-
rata priser.

Högaktningfullt

Lovisa Svensson,

21, Vallgatan 21.

Salomon & Williamson,

Bosättnings-Magasin,

Östra Hamngatan 85.

Lager af:

Porslin, Glasvaror, Nysilfverarbeten m. m.,
till billigaste priser.

Till redaktionen insända Tidningar
och Tidskrifter.

Tidning för Trädgårdsodlare. Utgif-
vare: *E. Lindgren*. Utgifningsort: *Stockholm*. — Nr 6
innehåller: En norrländsk téplanta. — Hvad har
under de senare åren gjorts och hvad bör ytterli-
gare göras för att befordra den inhemska fruktträds-
odlingen? (slut). — Ett och annat om köksväxtod-
ling i Norrbotten. — Förvaring af hvitkål. — Nå-
got om gurkodling. — Något om vegetatismen i Sö-
dra Frankrike. — Mistern. — Ginkgo. — Minnes-
lista för trädgårdsodlare. — Varieteter af *Viola cor-
nuta*. — Kola. — Nötter. — Koka.

Den norske Kvinde. Utgifvare: *Karen
Thorbjørnsen*. Utgifningsort: *Dröbak*. Nr 10 innehå-
ller: Avling i det smaa. — Hönseri. — Kjærlighe-
dens Velsignelse. — John Hardings Tobaksdaase.

Axel Gillblad & Co.,

Domkyrkoplatsen.

Manufakturhandel

En gros & En détail.

Svart Siden & Merinos

af prima kvalitet och till ovanligt billiga priser.

Klädningstyger,

rikt urval.

Sybehör & Garnérsaker.

Möbel- & Gardintyger

samt

ett stort urval af

DAME-KAPPOR

tillverkade **endast** af utmärkt goda tyger

samt elegant utstyrda.